

21. Niyazi Balođlu

Emekli Diyanet İşleri başkan yardımcısı

1960'lı yılların başlarında muhtelif vesilelerle tanışma imkânı bulduğum Tayyar Altıkulaç ile o tarihten bu yana arkadaşlığımız ve mesai ilişkilerimiz devam etmiştir.

Bu zaman süreci içinde Altıkulaç öğretmenlik, Diyanet İşleri başkan yardımcılığı, Millî Eğitim Bakanlığı'nda Din Eğitimi Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı ve İstanbul milletvekilliği gibi önemli görevlerde bulunmuştur.

Diğer taraftan Diyanet İşleri başkan yardımcılığı görevinde bulunduğu yıllarda sivil bir hayır kurumu olan Türkiye Diyanet Vakfı'nın kurucu üyeleri arasında yer almış, bir müddet vakfın mütevelli heyeti başkanlığı görevini deruhte etmiş, vakfın ilmî araştırma birimi olan İslâm Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM) kuruluşuna öncülük etmiştir. Yukarıda özet halinde sıraladığım görevlerinden milletvekilliği görevi hariç, diğer görev ve hizmetleri yürütmesi aşamalarında hem aynı kurum veya kuruluş bünyesinde hizmetler üstlenmemiz ve hem âmir-memur statüsünde uzun süre çalışmalarımız olmuştur.

Diyanet İşleri başkan yardımcılığı ve başkanlığını yürüttüğü dönemlerde beni Teftiş Kurulu başkanlığı (1974-1979), personelden sorumlu başkan yardımcılığı (1979-1984), Bonn Büyükelçiliği Din Hizmetleri müşavirliği (1984-1988) gibi önemli görevlere getirmiştir.

Bu görevlerde bulunduğum zaman dilimi içinde geceli-gündüzlü müşterek çalışmalarımız, ağır ve o kadar mesuliyetli hizmetlerin yürütülmesi sırasında diğer birim başkanı arkadaşlarımız ve başkanımız Altıkulaç ile geniş anlamda istişarelerimiz olmuştur. T. Altıkulaç ile bugüne kadar aramızda arkadaşlık ve güven duygusunda bir sarsılma ve zayıflamanın olmadığı kanaatini taşıyorum.

Elli yılı tamamlamak üzere olan arkadaşlığımız sonrasında T. Altıkulaç'ın kişiliğini (lehte ve aleyhte olmak üzere) özetle şu şekilde değerlendirmem mümkündür:

Tayyar Altıkulaç'ın kişiliği:

Tayyar Altıkulaç zeki, çalışkan, cesur, çok hareketli, bulunduğu ortamı kendisine dar gören, günlerini yeni düşünce ve atılımlarla değerlendirmeye çalışan bir yapıya sahiptir.

Bu farklılık ve ayrıntılar onun yakın öğrencilik arkadaşları tarafından da zaman zaman dile getirilmiş ve normal öğrenci formlarının üstünde değerlendirilmiştir. Nitekim onun bu farklılığı bugüne kadarki hayatında (öğretmenliği, idareciliği, kültürel atılımları, ilmî çalışmaları ve siyasî hayatı dahil) bir değerlendirmeye tâbi tuttuğumuzda kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Altıkulaç günlük hayatında boşa zaman harcamayı hiç sevmez. Daima bir aktivitenin içinde olmayı ister. Sonucundan bir fayda umulmayan sohbetlerden hoşlanmaz, hatta bu anlamdaki ortamlarda bulunmaktan kaçınır. Beşerî ilişkileri zayıf gibi görünse de, konu esasa taalluk ettiği zaman, arkadaşlık ve insanî duyguları öne çıkar ve kendisine düşen görevleri yerine getirir. Fakat umumun hizmetini bir tarafa koyarak, kişisel hizmetlere ve gönül yapmaya mâtuf zaman harcamaya yönelmez, önemli olanın peşinde koşar. Başkalarının menfî değerlendireceklerini bilse dahi zamanını daha önemli hizmetlere harcamayı vazife bilir.

Çalışmalarında verimliliği her zaman ön planda tutar. Sonucunda verimli olmayacak işlerin peşinde koşmaz ve bu konularda ikinci, üçüncü şahısların telkinlerine önem vermez.

İnsanları değerlendirirken liyakat, dürüstlük ve verimliliklerini ön planda tutar. Hayal üreten ama buna karşılık aktivitesi olmayan personel veya insanlara değer vermez.

Ülkenin ve müesseselerin yararına gördüğü düşünce ve atılımları gerçekleştirme noktasında karşısına çıkan zorlukları aşmak için her türlü mücadele ve taktiğe başvurmadan geri durmadığı gibi, karşı fikirdekilerle mücadelede ısrarcı olur ve kurallar çerçevesinde sonuç alır, engelleri aşar.

Bulunduğu görev ve makamın icabı olan hizmetleri hakkıyla yerine getirmeye çalışır. Taviz kabul etmez, idâre-i maslahatçılığı hiç sevmez.

Düzen ve nizamda gevşekliğe veya ne olacakmış gibi düşüncelere yer vermez. Başkanlık makamını deruhte ettiği süre içinde resmiyet ve ciddiyetten hiç ayrılmamıştır. Âmir-memur ilişkilerinde daima ciddiyeti ön planda tutmuştur.

Uygulamayı düşündüğü proje ve hizmetlerin öncelikle arkadaşlarıyla müzakere ve istişare ederdi. Karşı fikir serdedenleri müsamaha ile dinler, asla kızmaz ve yanlış anlamazdı. İstişare sonucunda tasvip gören hizmetleri uygulamaya koyardı. Uygulamada gecikmezdi. İcraat sırasında kendi düşüncelerinde farklılıklar meydana gelse dahi istişarede bulunduğu hizmet arkadaşlarına rağmen değişik bir yöneme başvurmazdı. Gerekirse tekrar istişareye başvururdu.

Tasarrufa çok önem verirdi. Devlet malının harcanması, muhafazası ve kullanımı konusunda fevkalâde hassastı. Bu hususta hiç müsamaha olmaz, en yakın hizmet arkadaşlarını (aksaklıklar yapıldığına şahit olduğunda) kırma pahasına da olsa uyarır, cezalandırırdı.

Devletin ve halkın lehine olacağını düşündüğü konularda şahısların sıkıntı ve meşakkate katlanmalarını zor da olsa ister ve teşvik ederdi.

Devlet ve millet hizmeti söz konusu olduğunda, onun için mesai söz konusu değildir. Şayet hizmette maslahat varsa mesai mefhumunu düşünmeden, mutlaka o hizmeti planladığı süre içinde sonuçlandırır, memurlarına da bu konuda müsamaha göstermezdi.

Tatillerini hizmetler için seve seve harcardı. Yıllık izin kullandığını hatırlamıyorum. Yakın arkadaşlarına da önemli durumlarda izin kullandırmazdı.

Önemli hizmetleri:

Tayyar Altıkulaç Diyanet İşleri başkanı olduktan sonra başkanlık merkezinde ve taşrada hemen reorganizasyona girişmiş, il ve ilçe müftülüklerini gündemine alarak öncelikle aksaklık ve eksiklikleri tespit etmiş, gördüğü aksaklık ve eksikliklerin halli konusunda hemen icraata başlamıştır. Teşkilâtı, içinde bulunduğu durağanlıktan kurtarıp iş üretme noktasına ulaştırmış, aylarca sürüncemede kalan yazışma evrakını haftalık işler hale getirmiştir.

Din İşleri Yüksek Kurulu seçimlerini başarıyla sonuçlandırmış, bu kurulun fonksiyonel hale gelmesini ve kanundaki görevlerinin gerektiği şekliyle icrasını sağlamıştır.

Teşkilât mensuplarının eğitim eksikliklerinin giderilmesini sağlamak amacıyla Türkiye'nin muhtelif illerinde eğitim merkezlerinin kurulmasını gerçekleştirdi.

Liyakatli görev arkadaşlarından seçtiği ekibini mesai haricinde de çalıştırarak teşkilâtın bütün işlemlerinin ve dosyalama sisteminin güncelleşmesini sağladı.

Kuruluşunda görev aldığı Türkiye Diyanet Vakfı'nın iç organizasyonunu güçlendirerek bu vakfın ülke genelinde teşkilâatlanmasına çalıştı. Vatandaşların yardım ve bağışlarının bu

vakfa yönlendirilmesi faaliyetlerini ısrarla sürdürerek vakfın, Türkiye genelinde vatandaşın vicdanında yer etmesini ve ülkemizin en büyük ve güvenilir vakıflarından biri haline gelmesini gerçekleştirmiştir.

Mesai dışında Millî Eğitim Bakanlığı stüdyolarında büyük emek ve zaman harcayarak gerçekleştirdiği “hatm-i şerif” programını vakfa hibe etmiş, bu hizmetiyle vakfa büyük malî kaynak sağlamıştır.

Ekip arkadaşlarıyla yaptığı çalışmalarla bir derneğin sorumluluğunda yıllarca inşaatı süren Ankara Kocatepe Camii'nin mülkiyetini (dernek yönetimini ikna ederek) vakfa intikal ettirmiş ve bu caminin kısa sürede hizmete girmesinde önemli katkıları olmuştur.

Hac ibadetinin düzenli bir şekilde yapılmasını ve hacı adaylarının ticarî istismarlardan kurtarılmasını sağlamak amacıyla devlet yetkilileriyle gerekli diyalogu kurmuş, bu suretle bu hizmetin yürütülmesi yetkisinin, çıkarılan bir Bakanlar Kurulu kararıyla Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından kullanılması mümkün olmuştur.

Devletin ilgili kuruluşlarını ikna ederek, büyükelçilikler nezdinde yurt dışı din hizmetleri müşavirlik ve ataşeliklerini kurmuştur. Diğer taraftan yurt dışında kamplara bölünmüş ve istismara müsait ortamlara yönelmiş işçi vatandaşlarımızın yaşadıkları ülke ve bölgelere din görevlileri göndererek başkanlığın hizmetlerinin dış ülkelerdeki vatandaş ve soydaşlarımıza ulaştırılmasını sağlamıştır.

Yine ilgili makamları ikna ederek Haseki Eğitim Merkezi'nin kurulması çalışmalarını bizzat yürütmüştür. Bu merkezde il ve ilçe müftülerinin uzun süreli kurslardan geçirilerek hizmet verimlerinin artırılması mümkün olmuştur. Bugün bu merkez ve emsali kuruluşlar bazı eksikliklerine rağmen birer cazibe merkezi olmayı sürdürmektedir.

Altıkulaç aşere-takrip kurslarının açılmasını gerçekleştirmiş, Türkiye'de kaybolma durumuna gelmiş bir eğitim öğretim türünün canlanmasına vesile olarak tarihî bir görev ifa etmiştir.

Altıkulaç'ın öncülüğünde vakıf imkânlarıyla yurt dışı doktora bursları ihdas edilmiş, akademisyenlerin ve ilim adamlarının yurt dışında yetişmeleri için imkânlar sağlanmıştır.

İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) tesislerinin yapım ve tanzimi dahil olmak üzere kuruluşunun gerçekleştirilmesi çalışmalarını bizzat yürütmüş, sonuçlandırmış ve yapılan ilmî çalışmaların meyvesi olan *TDV İslâm Ansiklopedisi* gibi ülkemiz açısından önemli bir eserin yayına kazandırılmasında büyük emek ve icraatları olmuştur. Halen ilmî çalışmalarını üst düzeyde sürdüren bu merkez, Türk ve İslâm kültürüne yapmakta olduğu ve ileride yapacağı çalışmalarla gerek ülkemizde gerekse yurt dışında hak ettiği yeri almıştır. Bu kuruluş ve gerçekleştirdiği kültür hizmeti Altıkulaç'ın çok önem verdiği hizmetler cümlesindedir ve halen buradaki hizmetini ilmî ve kültürel anlamda devam ettirmektedir.

Lider bir kişiliğe sahip olan Altıkulaç, bulunduğu ve çalıştığı her toplulukta şahsiyet, liyakat ve kabiliyetiyle her zaman ön plana çıkmayı başarmıştır. Yaptığı hizmetlerle hem kendisini kabul ettirmiş hem de çevresindekilerin takdirini ve hayranlığını kazanmayı başarmış, dolayısıyla mesleğine ve ülkesine unutulmaz hizmetler kazandırmıştır.